

Комісаров К. Ю.,*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка***Москальов Д. П.,***кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри східної культури і літератури Факультету східних мов
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

ЕКСПРЕСИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕЛІПТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Анотація. Японській мові значною мірою притаманна структурна неповнота речень. Диференціація еліптичних конструкцій традиційно здійснюється за специфікою їхнього синтаксичного оточення, і для кожного виділеного типу визначаються особливості лексико-граматичної системи, яка підтримує існування та функціонування таких синтаксичних одиниць. Найчастіше еліптуються іменникові фрази або їхні частини, частини дієслівної фрази, відмінкові частки та детермінативи.

Дискусійним є питання щодо впливу еліпсису на зв'язність тексту. Сучасна науково-методична література, що видається на теренах Японії, висвітлює питання когезії та когерентності, зокрема, у зв'язку із імплікацією вказівних займенників, проблемою ідентифікації діяча у реченнях, що мають у присудку форми пасивного, спонукального чи спонукально-пасивного стану, а також формальні засоби вираження категорії директиву. Якщо коротко підбити попередній підсумок, то можна сказати, що на письмі загалом редукується майже все, що може бути зрозумілим із контексту, і особливо це стосується тематичних слів і підметів речень, що зумовлює актуальність контекстуального аналізу. Додаткові ускладнення з точки зору інтерпретації імплікованих елементів спричиняє спонтанне мовлення в умовах усного спілкування, що спонукає до пошуку ефективних методів аналізу такого матеріалу.

Встановлено, що на рівні редукації іменникових фраз еліпсис в японській мові успішно реалізується, і все, що може бути експліковано за рахунок контексту, може випуститися без втрати змісту чи зниження якості його сприйняття, а аналогічні структурно повні речення, навпаки, можуть ставати на заваді інтерпретації.

Тенденція до редукації вказівних займенників, що слугують засобом анафоричного відсилання, пов'язана у мовленні японців із прагненням виразності, а тенденція до редукації іменника з показником присвійного відмінку попри нормативну необхідність у цьому показнику є типовим проявом редукації присвійності, у контексті якої на окрему увагу заслуговують іменники на позначення родинних зв'язків, які мають у семантиці вказівку на приналежність.

Еліпсис відмінкових часток може мати не лише стилістичне підґрунтя, а й прагматичний характер, позаяк переміщує акцент на комунікативно значимі елементи і ніби тематизує їх, а існування еліпсису заміщення зумовлено лаконічністю та динамічністю живого розмовного мовлення.

Ключові слова: еліпсис, зв'язність тексту, імплікація, детермінатив, відмінкова частка.

Постановка проблеми. Японська мова завжди вважалася мовою з великою кількістю «скорочень», і задля успішної інтерпретації японських текстів необхідно ретельно вивчати це явище. У цьому зв'язку сучасний японський дослідник Іорі Ісао пропонує здійснювати диференціацію еліптичних конструкцій за специфікою їхнього синтаксичного оточення і для кожного виділеного типу визначати особливості лексико-граматичної системи, яка підтримує існування та функціонування таких синтаксичних одиниць. Традиційно розглядаються типи еліптичних конструкцій на рівні редукації: 1) іменникових фраз (名詞句, у японській лінгвістиці це групи, утворені іменником та його відмінковим показником (відмінковою часткою); англ.: noun phrase); 2) власне відмінкових часток (助詞, 格助詞); 3) на інших рівнях, а саме: а) на рівні редукації детермінативів (у японській мові це, найчастіше, вказівники 指示詞, як от *これ* це, *それ* те, *あれ* он те та *この* цей, *その* той, *あの* он той); б) на рівні редукації частини іменникової фрази; в) на рівні редукації частини дієслівної фрази [1, с. 183–184].

Постає питання, чи ці «скорочення», у досить значній кількості і в різноманітних своїх проявах, не справляють негативний вплив на зв'язність тексту. Сучасна науково-методична література, що видається на теренах Японії, піднімає питання когезії та когерентності, зокрема, у форматі «стратегій читання» (読みのストラテジー). Так, зустрічаємо статтю, присвячену вказівним займенникам 指示詞 (demonstrative words), про які щойно згадувалося: *週末、カレーを食べた。それは、彼女がはじめて作ってくれた料理だった。На вихідних їв карі. Це була страва, яку вона вперше приготувала для мене. Пропонується стрункий алгоритм експлікації: *それ* це = *料理* страва, *料理* страва → *カレー* карі, *それ* це = *カレー* карі. Проте, цей алгоритм повністю заснований на вказівних займенниках, і зазначається навіть, що вони можуть репрезентувати цілу предикативну одиницю: *昨日カラオケに行った。その時、好きなアニメソングを歌った。Вчора ходив у карооке. Тоді (букв.: у той час) співав улюблену пісню з аніме [2, с. 7]. Але що ж робити, коли вказівники 指示詞 зазнають редукації?**

Наступним питанням, яке часто піднімається стосовно зв'язності японського тексту, є ідентифікація діяча (動作主) у реченнях, що мають у присудку форми пасивного (受身), спо-

нукального (使役) чи спонукально-пасивного стану (使役受身), а також формальні засоби вираження категорії директиву (やりもらい). Зокрема наголошується на тому, що проблема ця залишається навіть за умови безпосереднього вираження в реченні як діяча, так і об'єкта дії, адже якогось одного граматичного показника виконавця дії у японській мові не існує: 私は母に日記を読まれた。Мама прочитала мій щоденник (а я цього не хотів); 私は先生に難しい論文を読まされた。Викладач змусив мене читати складну наукову працю (а я не мав бажання це робити); 子どもの時、私は母に絵本を読んでもらった。У дитинстві мама читала мені книжки з малюнками (я просив / давав зрозуміти, що хочу цього). Діяч у таких випадках може позначитися доволі широким спектром відмінкових часток: は, が, を, に, によって. Ситуація ускладнюється, якщо на діяча прямо не вказано у реченні: 子どもの時、母はとともきびしかった。毎日のように「勉強しなさい」と言われて、一日に何時間も勉強させられた。Коли [я] був малим, мама була дуже суворою. Мало не щодня вона казала [мені] вчитися, і [я] був змушений присвячувати навчанню багато годин на день [2, с. 107].

Наблизившись до проблеми «скорочень» у японській мові впритул, констатують, що на письмі загалом редукується майже все, що може бути зрозумілим із контексту, і особливо це стосується тематичних слів і підметів речень, а отже контекстуальний аналіз постає надзвичайно важливим: まず、自動でフタが開いたことには驚かされた。そして、座ると突然、水の流れる音が聞こえてきた。後で友達に聞いてみたら、用を足す音が聞こえないようにするためのものだと教えてくれた。Перш за все, [я] був здивований тим, що автоматично піднялася кришка. Потім, коли [я] сів, почувся звук води, що летіє. Коли пізніше [я] запитав [про це] друга, [він] розповів, що це потрібно для того, щоб не було чути, як [ви] «полегшуетесь» [3, с. 8]. Проте, якщо у процесі створення та редагування письмових текстів проблемі інтерпретації імплікованих елементів приділяється належна увага, то спонтанне мовлення в умовах усного спілкування такої можливості не передбачає, що цілком закономірно спричиняє додаткові ускладнення.

Аналіз досліджень і публікацій. На сучасному етапі, науковців на теренах Японії до проблеми еліпсису спонукало звернутися, зокрема, збільшення питомої ваги електронних запитів від користувачів через спеціальні форми в Інтернет просторі. Так, Харада Томохіко, Фуджіта Йошікацу та Цуда Кадзухіко констатують, що зазвичай запити через веб сайти та електронну пошту подаються у форматі звичайного тексту без додаткових засобів увиразнення, а останнім часом, через значне поширення мобільних телефонів, у користувачів з'явилася схильність уникати довгих речень. Окрім того, тут не вимагається літературно оброблене мовлення, притаманне офіційним листам чи звітам. Навпаки, запити через Інтернет мають дедалі більш неформальний, розмовний характер, оскільки, по-перше, забезпечується достатній рівень анонімності, а по-друге – переважна більшість користувачів є людьми відносно молодого віку. Дослідження зокрема показало, що у таких текстах відмінкові частки (は, が, に, を) з'являються вдвічі рідше порівняно зі стандартним текстом. Загалом же опрацьовувалися такі типи еліптичних конструкцій, як нульова анафора (редукція вказівних займенників 指示詞) та метонімічні вирази (наприклад, антономазія: 漱石を読む Читати (Нацуме) Сосеки), а для експлікації еліптованих елементів автори дослідження застосовували тематичне моделювання та прихований розподіл Діріхле

(LDA), що дало цілком переконливі результати щодо точного розуміння намірів адресанта у тексті запиту, отриманого через веб форми чи електронну пошту [4].

Якщо говорити про основоположні праці на тему еліпсису в японській мові у попередні роки, то варто, насамперед, згадати С.-Й. Куроду, головною тезою якого було те, що в японській мові на відміну від, скажімо, англійської, деякі суттєві елементи, як от особові займенники (чи те, що їм відповідає), не так «еліптуються» (省略 ellipsis), як просто «не з'являються» у мовленні (非出現 non-realization) [5]. Не менш цікавим і важливим для розуміння природи тенденції до скорочення є доробок Куно Сусуму, який дійшов висновку про те, що редукції у мовленні японців зазнають елементи у черговості від найменш значущих до найбільш значущих або, іншими словами, еліптувати щось відчутно важливе у контексті окремого речення або ж цілого тексту чи дискурсу не є можливим, адже дуже ймовірно, що тоді успіх інтерпретації повідомлення реципієнтом буде під питанням [6].

Провідна вітчизняна дослідниця Тамара Комарницька наголошує на тому, що існування текстів, які цілком складаються з еліптичних і номінативних речень, можна вважати своєрідною нормою для мови масової культури Японії, що, водночас, спричиняє цілу низку проблемних моментів. У таких реченнях відбувається часткова чи повна редукція присудка, а це значно ускладнює визначення граматичного часу. Також, акцент зміщується з дії на предмети, які реципієнтові інформації презентують «ізолювано, неначе недбало, що, з одного боку, веде до легшого сприйняття інформації, проте, з іншого, поширює хибні зразки слововживання через невідповідність будови таких повідомлень синтаксичній нормі». Окрім редукції присудка автори дослідження звертають увагу, зокрема, на речення-слова, виражені одним лише вигуком, і доходить висновків про те, що частотне використання у мові масової культури еліпсису і номінативних речень, з одного боку, неначе наближує її до споживача, робить доступнішою, і у відтворенні просторіччя в синтаксичній будові мови масової культури можна спостерігати її сугестивний потенціал, а з іншого боку – не можна не відзначити також ризик розмивання літературних норм і модифікації сприйняття мови серед аудиторії масової культури [7].

Із наведеними вище результатами спостережень важко не погодитись, і свого часу ми також наголошували, зокрема, на тому, що, по-перше, в умовах живого усного спілкування мовець зазвичай не обтяжує себе дотриманням логічної чіткості структури речення, а лаконізм еліптичних речень, їхня інтонаційно-ритмічна відривчастість надає їм відтінку різкості, енергійності, неохайності або фамільярності; по-друге, уживання еліпсису в художніх та публіцистичних текстах є свідомим виразним прийомом, який надає оповіді напружено-емоційного характеру або допомагає наголосити найважливіші для повідомлення елементи, і в таких випадках редукований елемент може бути легко відновлений або з попереднього контексту, або на основі всієї ситуації, яка змальовується, а от у розмовній мові еліпсис не завжди є стилістичним засобом, який застосовують свідомо, – найчастіше він зумовлений поспіхом, прагненням мовця до швидкого темпу і короткості мовлення; по-третє, окрім розмовного та художнього мовлення, де використання еліпсису має своє природне обґрунтування, це синтаксичне явище є типовим для деяких видів ділового письмового, а також наукового мовлення, і еліпсис є навіть одним із

приймів, яким послуговується японський мовленнєвий етикет, що засвідчує тісний зв'язок стилістичного аспекту синтаксису з його комунікативним аспектом [8, с. 187–188].

Мета нашої роботи – з'ясувати, які саме елементи синтаксичної системи сучасної японської мови можуть бути потенційно еліптованими; простежити, у який спосіб структурна неповнота речень впливає на стилістичне забарвлення тексту; проаналізувати прагматичний потенціал еліптичних конструкцій; вказати на лінгвокультурологічні аспекти проблеми еліпсису в сучасній японській мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім зазначимо, що на рівні редукції іменникових фраз (名詞句) еліпсис в японській мові дійсно можливий і доволі успішно реалізується, що підтверджується великим масивом мовного матеріалу:

а) 富士山は3,776メートルの日本一高い山で、山梨県と静岡県
の県境にあります。日本人にとって特別な山で、日本の象徴として愛されており、千円札にも描かれています。ゴラ Фуджі, яка має висоту у 3776 метрів і є найвищою горою в Японії, розташована на межі префектур Яманаші та Шідзуока. [Вона / гора Фуджі] є для японців особливою горою, [її / гору Фуджі] люблять як символ Японії, і [вона / гора Фуджі] навіть зображена на купюрі у 1000 ієн [2, с. 70].

б) 現在、日本に留学しているフランス人のサラ・ゴミスさん、
韓国人のパク・ジファンさん、そしてアメリカへの留学経験がある
日本人大学生の本田研さんと高橋美希さんの4人に、留学してよ
かったこと、留学で気をつけるべきことについて、話し合っ
てもらいました。[Ми] попросили чотирьох людей, а саме францу
женку Сару Гоміс, корейця Пака Джихуна, які зараз навчаються
в Японії, а також японських студентів Хонду Кена і Такахаші
Мікі, які мають досвід навчання у США, поговорити про те,
що було добре, коли [вони] навчалися за кордоном, і про те,
на що [нам / людям] варто звернути увагу під час навчання за
кордоном [2, с. 102].

в) どの店にもたいてい個室があるので、居酒屋はグル
ープで集まるのにとっても便利だ。例えば、大学のサークルの「飲
み会」や会社のプロジェクトやイベント後の「打ち上げ」でよく使
われる。Майже в усіх закладах є невеликі окремі зали, тому японські
шинки є дуже зручними для відвідування групами. Наприклад,
[вони / японські шинки] часто використовуються для посиде
ньок колективів університетських гуртків чи вечірок працівни
ків фірм із нагоди завершення проєктів та заходів [2, с. 73].

г) それに、丈夫な登山靴も、岩が多い山頂の近くを歩くのに
必要です。安全のために必ず用意しておきましょう。Також, для
того, щоб ходити поблизу вершини гори, де багато каміння,
знадобиться міцне альпіністське взуття. Задля [вашої] безпеки
обов'язково підготуйте [його / взуття] [2, с. 71].

Як бачимо, те, що може бути експліковано за рахунок кон
тексту, випущено (не вживається повторно), і це не призводить
до втрати змісту чи зниження рівня його сприйняття реципієн
том. Навпаки, спроба уникнення еліпсису в окремих випадках
могла б призвести до переважання уваги слухача (читача) і,
відповідно, до потенційного погіршення якості інтерпретації.
Так, якщо у прикладі (а) іще тричі вжити назву гори або при
наймні вказівний займенник *それ*, то друге речення навряд чи
можна буде залишити у такому вигляді – ймовірно, доцільно
буде вдатися до парцеляції (розбити вихідну конструкцію на
три коротші), а це може зумовити певні додаткові особливості
сприйняття інформації, як от фрагментація загальної картини

і характерна експресія, що виникає внаслідок порційної подачі
матеріалу. Що ж до прикладу (б), то тут, на наше переконання,
відмова від еліпсису зробить речення недоступним для розу
міння, особливо на слух, а парцеляція не стане у пригоді, адже
«текст», який при цьому утвориться, буде повністю позбавле
ний зв'язності. У прикладі (в) припускається повторна поява
теми (居酒屋は), проте виникає питання, у якій саме позиції:
розташування цього елемента після 例えば наприклад, най
вірогідніше, призведе до помилкового сприймання підмета
як одного з непрямих додатків. І тільки приклад (г) ілюструє
випадок, коли іменникову фразу можна повторно використати
у суміжному реченні без особливих проблем, але в цьому про
сто немає потреби. Також зазначимо, що ми не випадково вка
зували у квадратних дужках окрім еліптованого іменника, ще
й займенник, адже готові частково пристати на позицію Іорі
Ісао, який стверджує, що редукція на рівні іменникових фраз
відповідає не так еліпсису, як нульовому займеннику, і до зв'яз
ності тексту дотичні лише займенники третьої особи – займен
ники ж першої та другої особи відношення до цього не мають
[1, с. 198].

Еліпсис детермінативу (限定詞省略), тобто відсутність
логічно необхідних вказівних займенників, додає текстові
лаконізму, який, своєю чергою, сприяє зосередженню уваги,
зокрема, на персонажах, які зазвичай «виводяться на сцену» за
допомогою двох суміжних речень: しかし風馬の家を訪ねた星
子を待っていたものは、血の海に倒れ伏す二人の男女と暗闇に
立つ一人の男だった。男は名を「カタナ」と名乗った。Однак те,
що чекало на Хошіко, коли вона відвідала будинок Фуми, — це
чоловік і жінка, які лежали у калюжі крові, і ще чоловік, який
стояв у темряві. Чоловік назвався Катаною [9]; 秒針が15分を差
した時やっと人がやってきた。人はKに待ち合わせ時間に遅れた
ことをしきりに謝っていたがKの心境はそれどころではなかった。
Коли секундна стрілка показала 15 хвилин, нарешті прийшла
людина. Людина просила вибачення у К за те, що запізнилася
на зустріч, але К тоді було зовсім не до того [10].

Загалом, тенденція до невживання вказівних займенни
ків для анафоричних відсилань є доволі помітною у мовленні
сучасної Японії і може бути пояснена прагненням виразності,
особливо якщо йдеться про художній чи публіцистичний стилі.
З іншого боку, не можна стверджувати, що ця техніка може бути
застосована будь-де і без жодних обмежень. Проаналізуємо
хоча б ці приклади: а) 例えば、コミュニケーションをとる際の人と
人の距離は国によって差があり、日本の場合はかなり遠く、逆に
中国ではその距離が近いということがわかりました。Наприклад,
[я] розумів, що відстань між людьми під час спілкування зале
жить від країни: в Японії [вона / ця відстань] є досить великою,
а в Китаї, навпаки, ця відстань мала [3, с. 4]; б) それが仲のいい
友達に対しての接し方ということは知っていましたが、なかなかそ
の接し方に慣れずに、ある時不快に感じてしょうがなくなりました。
[Я] знав, що це манера взаємодії з близькими друзями, проте
ніяк не міг звикнути до цієї манери взаємодії, і одного разу [в
мене] виникло неприємне відчуття, з яким нічого не поробиш
[3, с. 4]. Слово 距離 відстань у прикладі (а) спершу виступає
темою, потім є еліптованим підметом, а на завершальній ста
дії побудови речення авторові доводиться звернутися до ана
фори, щоб нагадати реципієнту інформації, про що йдеться,
адже середина речення має незамінену позицію і є своєрідною
інформаційною «прогалиною». Приклад (б) таких «прогалин»
не містить, проте автор повідомлення прагне зробити центром

уваги аудиторії саме слово 接し方 манера взаємодії, позаяк подає його в цьому контексті як ключове.

Еліпсис присвійності (所有者省略) також є досить поширеним явищем для сучасної мовленнєвої практики в Японії. Насамперед, якщо йдеться про частини тіла людини, то в переважній більшості випадків не уточняється, кому вони належать (на відміну, наприклад, від англійської мови), оскільки це чітко зрозуміло з контексту: 手を洗う前に爪は短く切っているか、指輪・時計をはずしているか確認してください。Перед тим, як мити [свої / ваші] руки переконайтесь у тому, що [у вас] коротко підстрижені нігті, і [ви] зняли обручку, годинник тощо [11]. Також, особливо у художньому мовленні, спостерігається тенденція до редукції іменника з показником присвійного відмінка の перед іменниками, для яких цей показник є логічно необхідним: そして彼女の大きな支えになったのも、一匹の小さな犬だった。名前はレイス。До того ж, неабиякою підтримкою для неї став один маленький собака. Ім'я – Лейс [12]. На окрему увагу заслуговують іменники на позначення родинних зв'язків, сама лексична семантика яких уже містить вказівку на приналежність, що є одним із прикладів репрезентації дихотомії ウチ-ソト свій – чужий у японській лінгвокультурі (母-お母さん [моя] мати – [чийсь] мати, 兄-お兄さん [мій] старший брат – [чийсь] старший брат, 妻-奥さん [моя] дружина – [чийсь] дружина): 私の家族は3人です。父と母と私です。У моїй сім'ї троє людей. Тато, мама і я [13, с. 47] Студи ж належить використання різних іменників на позначення, зокрема, своєї чи чужої установи (弊社 моя фірма – 御社 ваша фірма); гонорифічні префікси здебільшого сигналізують про приналежність чогось другій чи третій особі, але не першій (お名前 ім'я, お仕事 робота, お誕生日 день народження, お宅 оселя, ご家族 сім'я).

Еліпсис відмінкових часток (無助詞) є характерним для японського розмовного мовлення: そうですね。卵、好きです。肉も好きです。Ну, так. Яйця люблю. М'ясо теж люблю (випущено частку が, що позначає підмет); 田中さん、コーヒー、飲みますか。Пане Танако, питимете каву?; 阿部さん、いつも朝ごはん、食べますか。Пані Абе, [ви] завжди снідаєте? (випущено частку を, що позначає прямий додаток) [14, с. 129]. На нашу думку, це явище має тут не лише стилістичне підґрунтя, а й прагматичний характер, адже допомагає зробити акцент на комунікативно значущих елементах, ніби тематизуючи їх (як щодо кави?; що скажете про сніданок?). Добре помітним це є, зокрема, у такій репліці відвідувача закладу харчування: すみません、えー、ハンバーガー一つください。Вибачте, а... Будь ласка, один гамбургер [14, с. 130]. Тут, як і в попередніх прикладах, еліптовано частку を, і за рахунок паузи, що утворюється на її місці, вдається наголосити на продукті, що замовляється, а також чітко проговорити бажану кількість.

Еліпсис заміщення (代用に関わる省略) в японській мові заснований на тому, що певний іменник чи дієслово один раз вживається в мовленні у своїй повній формі, а вдруге безпосередньо вираженням залишається лише службовий елемент (відмінкова частка), а саме слово, яке мало б логічно слідувати за ним, випускається: パク:どんな本が好きですか。鈴木:マンガが大好きです。パク:そうですか。私もです。Пак: Які книжки вам подобаються? Судзукі: Дуже люблю комікси. Пак: Справді? Я теж [дуже люблю комікси] [13, с. 104]. Схоже на те, що існування таких моделей зумовлено тяжінням до лаконічності та динамічності живої розмови, що іноді може призводити до редукції слова в обох окреслених вище позиціях: 母の料理も父

の料理も大好きです。でも、母のより父ののほうが少し美味しいですね。Мені дуже подобаються і татові страви, і мамині страви. Але татові – такі трошки смачніші за мамині. І тут не може не привертати увагу подвоєння показника присвійного відмінка の, що виникло внаслідок редукції іменника 料理 страви. На думку пересічних носіїв японської мови, такий конструкт видається дещо дивним, але, водночас, він є граматично правильним [15].

Висновки і перспективи подальших пошуків. Системне вивчення експресивно-прагматичного потенціалу еліптичних конструкцій у сучасній японській мові дозволило дійти низки висновків.

На рівні редукції іменникових фраз еліпсис в японській мові успішно реалізується, а отже, все, що може бути експліковано за рахунок контексту, може випускатися без втрати змісту чи зниження якості його сприйняття, а от аналогічні структурно повні речення, навпаки, можуть ставати на заваді інтерпретації.

Тенденція до редукції вказівних займенників, що слугують засобом анафоричного відсилання, пов'язана у мовленні японців із прагненням виразності, зокрема у художньому та публіцистичному стилі різних різновидах, адже еліпсис детермінативу додає текстові лаконізму, що сприяє зосередженню уваги отримувача інформації на ключових дійових особах та інших важливих об'єктах.

Еліпсис присвійності є досить поширеним явищем, одним із головних проявів якого є тенденція до редукції іменника з показником присвійного відмінка попри нормативну необхідність у цьому показникові. На окрему увагу заслуговують іменники на позначення родинних зв'язків, у самій семантиці яких уже є вказівка на приналежність.

Еліпсис відмінкових часток, як ми переконалися, може мати не лише стилістичне підґрунтя, а й прагматичний характер, позаяк переміщує акцент на комунікативно значимі елементи і ніби тематизує їх.

Існування еліпсису заміщення зумовлено лаконічністю та динамічністю живого розмовного мовлення. Він демонструє дедалі більше поширення, що іноді навіть спричиняє появу дещо неординарних, але граматично правильних конструктів.

Дослідження різних аспектів структурної неповноти речення на матеріалі японської мови не вважається на сьогодні завершеним і залишається завданням для подальших наукових розвідок у площині синтаксису, стилістики, лінгвопрагматики, лінгвокультурології та інших дисциплін. Подальшого уточнення потребує і сам обсяг дотичних до проблеми ключових понять. Так, зокрема, дотепер у зв'язку з імплікацією переважно говорилося про умови редукції іменникових фраз, хоч і не виключено, що коректним формулюванням у цьому випадку буде не «редукція», а щось на кшталт «неповня».

Література:

1. 庵 功雄. 日本語の「省略」を支える語彙: 文法的システム、語彙論と文法論をつなぐ-言語研究の拡がりを見据えて (ひつじ研究叢書(言語編) 第186巻). 東京, 2022. 183-200頁.
2. 4技能でひろがる 中級日本語 カルテット I / 安井 朱美 ほか. 東京: ジャパンタイムズ, 2019. 280頁.
3. 4技能でひろがる 中級日本語カルテット II / 安井 朱美 ほか. 東京: ジャパンタイムズ, 2020. 348頁.
4. Harada T., Fujita Y., Tsuda K. The Prediction of Ellipses Using Topic Model for Japanese Colloquial Inquiry Text. *Procedia Computer*

- Science. 2013. Vol. 22. P. 1311–1318. URL: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2013.09.219> (date of access: 28.03.2024).
5. Kuroda S. Y. Generative grammatical studies in the Japanese language : thesis. 1965. 234 p. URL: <http://hdl.handle.net/1721.1/13006> (date of access: 28.03.2024).
 6. 久野 すすむ. 談話の文法 (日本語叢書). 東京 : 大修館書店, 1978. 332頁.
 7. Komarnytska T. Incomplete Sentences in the Language of Japanese Mass Culture as a Deviation from the Language Norms. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Oriental Languages and Literatures. 2023. No. 29. P. 17–23. URL: <https://doi.org/10.1772/1/1728-242x.2023.29.03> (date of access: 28.03.2024).
 8. Комісаров К. Стилістичний аспект синтаксису японської мови. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2013. № 59. С. 183–196. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology/article/view/1017/1051> (дата звернення: 28.03.2024).
 9. 「刃に縫りて弾丸を喰む」/「青い」のシリーズ [pixiv]. pixiv. URL: <https://www.pixiv.net/novel/series/10701301> (アクセス年月日: 28.03.2024).
 10. アナベル・リイ. 蟻塚・朱色の手 | アナベル・リイ. note(ノート). URL: <https://note.com/anabelly/n/n2f4faf8d0320> (アクセス年月日: 28.03.2024).
 11. 正しい手の洗い方 | Medicom. Medicom | Pride in Protection. URL: <https://www.medicom-japan.com/?p=702> (アクセス年月日: 28.03.2024).
 12. 編集部. 榎野展正連載:アウトサイドの隣人たち ⑥ラーテルになりたい. 美術手帖. URL: <https://bijutsutecho.com/magazine/series/s6/309> (アクセス年月日: 28.03.2024).
 13. 独立行政法人国際交流基金. Marugoto: Japanese language and culture Starter A1 Coursebook for communicative language competences / まるごと 日本のことばと文化 入門 A1 りかい (JF Standard coursebook / JF日本語教育スタンダード準拠コースブック). 東京 : 三修社, 2013. 200頁.
 14. 独立行政法人国際交流基金. Marugoto: Japanese language and culture Starter A1 Coursebook for communicative language activities / まるごと 日本のことばと文化 入門 A1 かつどう (JF Standard coursebook / JF日本語教育スタンダード準拠コースブック). 東京 : 三修社, 2013. 148頁.
 15. 母の料理も父の料理も大好きです。でも、母のより父のほうが少し美味しいですね。この表現は自然ですか？. HiNative. URL: <https://hinative.com/questions/18944764> (アクセス年月日: 28.03.2024).

Komisarov K., Moskalyov D. Expressive and pragmatic potential of elliptical constructions in modern Japanese

Summary. To a large extent, the Japanese language is characterized by structural incompleteness of sentences.

The differentiation of elliptical constructions is traditionally carried out according to the specifics of their syntactic environment, and for each selected type, the features of the lexical-grammatical system that supports the existence and functioning of such syntactic units are determined. Most often, noun phrases or their parts, parts of verb phrases, case markers and determinatives are ellipsed.

The question of the influence of ellipsis on the cohesion and coherence of text is debatable. Modern scientific and methodical literature, published in Japan, highlights the issue of cohesion and coherence, in particular, in connection with the implication of demonstrative pronouns, the problem of identifying the subject in sentences that have in the predicate forms of the passive, causative or causative-passive voice, as well as benefactive expressions. If we briefly summarize the preliminary information, then we can say that in writing, in general, almost everything that can be understood from the context is reduced, and this especially applies to thematic words and subjects of sentences, which determines the relevance of contextual analysis. Additional complications for the comprehension of implied elements are caused by spontaneous speech in the conditions of oral communication, which necessitates the search for effective methods of analysis of such material.

It was established that at the level of reduction of noun phrases, ellipsis is successfully implemented in the Japanese language, and everything that can be explained at the expense of the context may be omitted without losing the content or reducing the quality of its perception, while similar structurally complete sentences, on the contrary, can become an obstacle to the comprehension.

The tendency to reduce demonstrative pronouns, which serve as a means of anaphoric reference, is connected in Japanese speech with a desire for expressiveness, and the tendency to reduce a noun with a possessive case marker, despite the normative necessity for this marker, is a typical manifestation of possessive reduction, in the context of which special attention should be paid to the nouns expressing family ties, which have an indication of belonging in their semantics.

Ellipsis of case markers can have not only a stylistic basis, but also a pragmatic character, since it shifts the emphasis to communicatively significant elements and seems to thematize them, and the existence of replacement ellipsis is due to the conciseness and dynamism of live conversational speech.

Key words: ellipsis, cohesion and coherence, implication, determinative, case marker.